Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta
mmv@eduskunta.fi

Viite: Vuosia 2025–2028 koskeva julkisen talouden suunnitelma (VNS 2/2024 vp)

Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2025–2028, VNS 2/2024 vp

Kiitos mahdollisuudesta antaa lausunto valtion selonteosta julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2025–2028. Lausuntomme liitteenä lähetämme myös Suomen metsäkeskuksen johtokunnan 15.2.2024 julkaiseman kannanoton *Metsäkeskus on valtion tärkein metsäpolitiikkaa toteuttava toimielin – sen toimintakykyä ei pidä vaarantaa lisäsäästöillä*.

Yleistä

Valtiovarainministeriö arvioi selonteon alussa talouskasvun olevan vuonna 2024 nollan tuntumassa mutta toipuvan 1,6 prosentin kasvuun vuonna 2025. Vuosina 2026–2028 talouskasvun arvioidaan jäävän 1–1,5 prosentin haarukkaan. Suomen talouden rakenteellisena ongelmana on heikko tuottavuuden kasvu. Tuotannollisia investointeja sekä tutkimus- ja tuotekehitystoimintaa on verrattain vähän ja nuorten koulutusaste on jäänyt alemmalle tasolle kuin muissa kehittyneissä teollisuusmaissa.

Selonteossa todetaan julkisen talouden velkasuhteen nousseen huomattavasti 15 viime vuoden aikana ja jatkavan kasvuaan myös tulevina vuosina ilman julkista taloutta vahvistavia toimia. Pääministeri Orpon hallituksen tavoitteena on vakauttaa julkisen talouden velkasuhde vuoteen 2027 mennessä ja kääntää velkasuhde laskuun muiden Pohjoismaiden tasolle. Hallituksen talouspolitiikan painopisteet ovat taloudellinen vakaus, työllisyys, talouskasvu sekä hyvinvointipalvelujen turvaaminen.

Metsäsektorilla on näkyvä rooli Suomen ja suomalaisten taloudellisessa ja henkisessä hyvinvoinnissa. Metsätaloudella ja -teollisuudella on keskeinen asema myös osana maamme huoltovarmuutta. Metsien käyttöön kohdistuu paljon odotuksia mutta myös uhkia. Avainasemassa ilmaston lämmetessä, ja jo lämmettyä, on metsien terveys. Riippumatta siitä, harjoitetaanko jatkuvaa vai jaksollista kasvatusta, on erityistä huomiota kiinnitettävä metsien alkuvaiheen kehitykseen, jolla voidaan parantaa metsän tuhonkestävyyttä ja hiilensidontaa sekä varmistaa korkealaatuisen puuraaka-aineen saanti jatkossakin.

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerad / Elektronisk signert / Elektronisk underskrift
https://sign.visma.net/fi/document-check/4d676532-2ccc-4183-b2d7-99b40008b4fd
visma sign
www.vismasign.com

Luonnon monimuotoisuuden vahvistaminen sekä ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja sen hillintä edellyttävät laajaa hallinnonalojen välistä yhteistyötä. Metsätoimialalle ja Metsäkeskukselle tämä tarkoittaa mm. metsä- ja luontotiedon sekä muilla valtionhallinnon toimijoilla olevan metsiin liittyvän tiedon, esim. kaavatietojen, parempaa yhteistä digitaalista hyödynnettävyyttä.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

Maa- ja metsätalousministeriön pääluokan määrärahat ovat kehyskaudella keskimäärin 2,6 mrd. euroa vuosittain. Tästä luonnonvaratalouden osuus on 7 prosenttia eli noin 177 miljoonaa euroa vuodessa. Luonnonvaratalouden tavoitteena on uusiutuvien luonnonvarojen kestävä hoito ja käyttö sekä niihin liittyvien riskien hallinta. Kala-, riista-, metsä- ja vesitalouteen sekä yleisiin luonnonvara-asioihin osoitetuilla määrärahoilla turvataan huoltovarmuutta, korvataan uusiutumattomien raaka-aineiden ja energian käyttöä, luodaan edellytyksiä luonnonvarojen kestävään käyttöön perustuvalle kilpailukykyiselle yritystoiminnalle, sovitetaan yhteen luonnonvarojen käytön ja suojelun tarpeet sekä luodaan hyvinvointia luonnon virkistyskäytön avulla.

Hallitusohjelmassa on useita erinomaisia hyvään metsien hoitoon liittyviä kirjauksia. Haluamme erityisesti nostaa esiin metsien alkuvaiheen kehittymisen tärkeyden. Riippumatta siitä, harjoitetaanko jatkuvaa vai jaksollista kasvatusta, on kiinnitettävä erityistä huomiota metsän alkuvaiheen kehitykseen: uudistamistavan valintaan, taimettumiseen, viljelyyn, heinäntorjuntaan, taimikonhoitoon ja ajallaan ja oikein tehtyyn metsän harvennukseen.

Toinen keskeinen haaste on metsien terveydestä huolehtiminen. Terveet ja kasvukykyiset metsät luovat hyvinvointia koko yhteiskunnalle. Luonnonvarakeskus Luke julkaisee vuosittain Metsätuhot-raportin. Luken mukaan (Metsätuhot vuonna 2023 - Jukuri (luke.fi)) vuonna 2023 esiintyi puuston laatua alentavia tuhoja hiukan alle yhdellä viidesosalla puuntuotannon metsämaan pinta-alasta. Lumi-, hirvi- ja tuulituhot olivat vuonna 2023 edelleen yleisimpiä metsikön laatua alentavia tuhotekijöitä. Metsäkeskuksen vastaanottamat hyönteistuhojen vuoksi tehdyt hakkuuilmoitukset jatkoivat määrällistä nousuaan ja kirjanpainajan aiheuttamien puustotuhojen pinta-alat olivat yli kolminkertaistuneet viime vuosien tyypillisistä noin 20 000 hehtaarista 64 300 hehtaariin.

Metsätuhojen hallinnassa on oleellista niiden riittävän kattava seuranta, tutkimus ja metsänomistajien sekä toimijoiden tietotason lisääminen. Metsätuhojen ehkäisyn pitää olla näkyvä ja kiinteä osa hyvää metsänhoitoa.

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerad / Elektronisk signeret / Elektronisk underskrift
https://sign.visma.net/fi/document-check/4d676532-2ccc-4183-b2d7-99b40008b4fd
visma sign
www.vismasign.com

Jos metsät eivät sopeudu ilmastonmuutokseen, katoaa pohja myös metsänieluilta eli ilmastonmuutoksen hillinnältä. Metsien monimuotoisuutta ja lahopuun lisäämistä ei pidä hoitaa hallitsemattomien metsätuhojen kautta.

Metsäkeskuksen kattava ja ajantasainen metsä- ja luontotieto on laajasti metsänomistajien, metsäalan toimijoiden ja kansalaisjärjestöjen käytössä. Metsätietoekosysteemiä kehitetään julkisen hallinnon ja elinkeinoelämän yhteistyönä ja se palvelee myös metsien monimuotoisuuden huomiointia metsien käsittelyn yhteydessä. Metsäkeskuksen metsä- ja luontotietojärjestelmä on metsätoimialan perusinfraa ja mahdolliset lisäsäästöt vaarantavat tiedon ajantasaisuuden, laadun ja käyttökelpoisuuden kehittämisen.

Julkisen talouden suunnitelman 2025–2028 mukaan maaseudun kehittämisen määrärahataso kehyskaudella on keskimäärin 465 milj. euroa vuodessa. Tämä on erään arvion mukaan yli 100 milj. euroa pienempi kuin 2020-luvulla aiemmin. Rahoituksen leikkauksen vaikutus maaseudun yritystoiminnan, kehittämisen ja aktiivisuuden puolesta on tätä huomattavasti korkeampi, koska kansallisen rahoituksen pienentäminen leikkaa merkittävästi myös maaseudun kehittämiseen kohdennettuja EU-tukia.

Yllättävää on, että maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan kirjauksista ei löydy mainintaa Kansallisesta metsästrategiasta (KMS2035) eikä myöskään EU-säädöksistä tai -ohjelmista. Huolimatta EU:n ennallistamisasetuksen lykkääntymisestä – tai mahdollisesta kaatumisesta – tulee EU:sta kansalliseen toimeenpanoon seuraavan neljän vuoden aikana useita ohjelmia ja säädöksiä. Suomi on esimerkiksi jo sitoutunut suojelemaan kaikki vanhat ja luonnontilaiset metsänsä; vaikka onnistuttaisiin luomaan järjestelmä, jossa yksityinen raha tukee julkista sektoria, vaatii EU-säädösten ja ohjelmien toimeenpano merkittäviä panostuksia myös julkiselta taholta. Olipa kyseessä EU- tai kansallisen tason lainsäädäntö, tulee säädösten toimeenpanon kustannukset huomioida jo valmisteluvaiheessa.

Ympäristöministeriön hallinnonala

Ympäristöministeriön hallinnonalan yhteydessä suunnitelmassa todetaan (s. 42), että: *Luonnonsuojelun määrärahoja suunnataan edelleen METSO- ja Helmi-ohjelmien toteutukseen sekä EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteisiin*.

Metsäkeskus pitää linjausta hyvänä. Vapaaehtoisuuteen perustuvilla METSO- ja Helmi-ohjelmilla on laaja hyväksyntä maanomistajien keskuudessa, ja suojelun vapaaehtoisuus vahvistaa laajalti toimenpiteiden hyväksyttävyyttä ja suojelun sosiaalista kestävyyttä.

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerad / Elektronisk signert / Elektronisk underskrift
https://sign.visma.net/fi/document-check/4d676532-2ccc-4183-b2d7-99b40008b4fd
visma sign
www.vismasign.com

Metsäkeskus pitää monimuotoisuuden vahvistamisessa tärkeänä myös monimuotoisuustehokkuutta, sillä toiminnan tehokkuus on aina tärkeää toimittaessa rajallisilla resursseilla. Kattava, tarkka ja ajantasainen metsä- ja luontotieto mahdollistaa vaikuttavan ja kustannustehokkaan luonnon monimuotoisuuden vahvistamisen talousmetsissä. Mahdolliset lisäsäästöt vaarantavat tiedon ajantasaisuuden, laadun ja käyttökelpoisuuden kehittämisen.

Metsäkeskus haluaa muistuttaa, että Metso- ja Helmi-ohjelmia toteutetaan myös maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla solmimalla 10-vuotisia ympäristötukisopimuksia ja toteuttamalla luonnonhoitohankkeita. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla määrärahat Metso- sekä Helmi-ohjelman toimeenpanoon ovat viime vuosina kasvaneet. Tämä on lisännyt työtä Metsäkeskuksessa, mutta lisääntynyttä työtä ei ole resursoitu vuoden 2023 jälkeen.

Kestävä kehitys; Hiilineutraaliutta ja vihreää siirtymää edistävät määrärahat julkisen talouden suunnitelmassa 2025–2028

Suunnitelmassa todetaan (s. 53), että: *Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiohankkeilla edistetään biotalousratkaisuja sekä kehitetään Suomea kohti vähähiilistä yhteiskuntaa.* Lisäksi suunnitelmassa todetaan (s. 101), että: *Hallitus toteuttaa kauden aikana mittavan kertaluonteisen 4 mrd. euron investointiohjelman, josta merkittävä osa kohdistetaan tukemaan talouskasvua, infrastruktuurihankkeita ja rautatieliikennettä.* Metsäkeskus arvioi, että biotalous ja vihreä siirtymä tulevat molemmat hyödyntämään uusiutuvia luonnonvaroja, etupäässä runsaita metsävarojamme. Tätä hankaloittaa yksityisteiden rapistuva kunto. Arviomme mukaan 360 000 kilometristä yksityisteitä 12–15 % on kunnostuksen tarpeessa. Noin 13 000 yksityistien sillasta kunnostustarpeessa on noin 10–12 %. Korjausvelka yhteensä on noin 1,3 miljardia euroa.

Metsäkeskus on kerännyt 2023 ja tulee keräämään 2024 kuntotietoa noin 220 000 yksityistiekilometristä ja 7 000 yksityistien sillasta. Tiedon hyödyntämisen pullonkaulaksi tulee muodostumaan sopivan yksityistietietojärjestelmän puuttuminen. Tieto ei saavuta tiekuntia tai korjauspalveluyrityksiä. Arviomme mukaan järjestelmän rakentamisen ja viiden vuoden ylläpidon kustannukset olisivat 5-6 milj. euroa, mikä suhteutettuna yksityisteiden ja yksityisteiden siltojen arvoon tai korjausvelkaan on hyvin pieni. Ilman erillisrahoitusta yksityistietietojärjestelmää ei voida rakentaa.

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerad / Elektronisk signeret / Elektronisk underskrevet
https://sign.visma.net/fi/document-check/4d676532-2ccc-4183-b2d7-99b40008b4fd
visma sign
www.vismasign.com

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala

Selonteon mukaan ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen rahoitusmalleja uudistetaan kannustamaan laadukkaan ja tarkoituksenmukaisen koulutuksen järjestämiseen kustannustehokkaasti ja siten, että koulutuksen saavutettavuus voidaan turvata maan eri osissa. Hallitus vahvistaa oppimisen tukea ja opinto-ohjausta ammatillisessa koulutuksessa ja lukiokoulutuksessa (ml. TUVA-koulutus). Tarkoitukseen osoitetaan pysyvää lisärahoitusta 20 milj. euroa vuodesta 2025 lukien.

Hallituksen keväällä 2024 tekemillä päätöksillä vähennetään toisen asteen koulutuksen määrärahoja 100 milj. eurolla. Jos leikkaus kohdentuu metsäkoneenkuljettajan tai puutavara-autonkuljettajan ammattiin johtavaan koulutukseen, on sillä vakavat seuraukset jo nyt työvoimapulasta kärsiville kuljetusalan yrityksille. Metsäkeskus korostaa toisen asteen koulutuksen merkitystä ja huomioimista työvoimapulasta kärsivillä aloilla.

Aikuiskoulutustuen leikkaukset ja jo 2023 päätetyt ammattikorkeakoulun koulutuksen kasautumisen ehkäisyyn tähtäävät toimet toista tutkintoa opiskelevien rahoituskertoimen laskusta 0,7:stä 0,5:een vähentävät ammattiin valmistuvien ja työelämän tarvitsevien metsätalousinsinöörien määrää.

Metsäkeskus pitää myös tärkeänä hallituksen ponnisteluja Suomen TKI-panostusten kasvattamiseksi, ja toivoo panostusten kohdistuvan merkittävästi tekniikan ja luonnontieteiden aloille. Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnalla on puusta kehitetty lukuisia fossiilisia raaka-aineita korvaavia uusia tuotteita, joista monet ovat jo kaupallistamisvaiheessa.

Hallinto ja tietojärjestelmähankkeet

Metsäkeskus on investoinut viimeisen viiden vuoden aikana voimakkaasti tuottavuutta ja asiakaskokemusta parantaviin tietojärjestelmiin ja metsä- ja luontotiedon parantamiseen. Jotta hallinnon tuottavuutta voidaan parantaa digitalisaation avulla, pitää sähköisen asioinnin ja päätöksenteon vaatimukset huomioida jo säädösten valmisteluvaiheessa ja kaikilla hallinnonaloilla. Säädöksiä valmisteltaessa on aina huomioitava myös niiden toimeenpanon vaatima hallinnollinen resurssi. Edelleen pidämme tärkeänä, että hallitusohjelmassakin tärkeänä pidettävään digitalisaation edistämiseen on tarjolla ministeriökohtaista hankerahaa.

Pidämme myös erittäin tärkeänä hallitusohjelman kirjausta hallinnonalojen välisestä yhteistyöstä. Metsätoimialalle ja Metsäkeskukselle tämä tarkoittaa mm.

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerad / Elektronisk signert / Elektronisk underskrift
https://sign.visma.net/fi/document-check/4d676532-2ccc-4183-b2d7-99b40008b4fd
visma sign
www.vismasign.com

metsä- ja luontotiedon sekä muilla valtionhallinnon toimijoilla olevan metsiin liittyvän tiedon parempaa yhteistä hyödynnettävyyttä. Tiedon käytettävyys edellyttää kaiken tiedon, myös esimerkiksi vanhojen kaavatietojen, digitalisointia.

Liite: Suomen metsäkeskuksen johtokunnan kannanotto 15.2.2024; Metsäkeskus on valtion tärkein metsäpolitiikkaa toteuttava toimielin – sen toimintakykyä ei pidä vaarantaa lisäsäästöillä

Ari Eini
johtaja

Jakelu Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta
Valiokuntaneuvos Tuire Taina
Valiokuntakanslian sihteeri Marjo-Riitta Seppälä

Tiedoksi Suomen metsäkeskuksen johtokunta
Kansliapäällikkö Pekka Pesonen, maa- ja metsätalousministeriö
Ylijohtaja Tuula Packalen, maa- ja metsätalousministeriö
Metsäneuvos Erno Järvinen, maa- ja metsätalousministeriö
Metsäneuvos Niina Riissanen, maa- ja metsätalousministeriö
Biotalousneuvos Anne Vehviläinen, maa- ja metsätalousministeriö

Electronically signed / Sähköisesti allekirjoitettu / Elektroniskt signerad / Elektronisk signert / Elektronisk underskrift
https://sign.visma.net/fi/document-check/4d676532-2ccc-4183-b2d7-99b40008b4fd
visma sign
www.vismasign.com

SIGNATURES **ALLEKIRJOITUKSET** **UNDERSKRIFTER** **SIGNATURER** **UNDERSKRIFTER**

This documents contains 6 pages before this page
Tämä asiakirja sisältää 6 sivua ennen tätä sivua
Detta dokument innehåller 6 sidor före denna sida
Dokumentet inneholder 6 sider før denne siden
Dette dokument indeholder 6 sider før denne side

ARI MATTI TAPIO EINI
5e64b735-d4c2-4624-952b-ae484750b0ac - 2024-05-13 13:30:43 UTC +03:00
BankID / MobileID - 8ff1e5dd-7b6b-4550-991e-6240a55d4992 - FI

authority to sign	asemavaltuutus	ställningsfullmakt	autoritet til å signere	myndighed til at underskrive
representative	nimenkirjoitusoikeus	firmateckningsrätt	representant	repræsentant
custodial	huoltaja/edunvalvoja	förvaltare	foresatte/verge	frihedsberøvende